

The Imagination Machine: Analyzing the Impact of ChatGPT on Literary Discourse and Social Structures in the Digital Age

Shadi Forutanian^I , Behzad Pourgharib^{II}

 <https://doi.org/10.22084/csr.2025.31256.2382>

Received: 2025/07/15; Revised: 2025/09/10; Accepted: 2025/09/10

Type of Article: **Research**

Pp: 197-217

Abstract

This interdisciplinary study investigates the profound impact of the ChatGPT language model on the production and reception of literary texts and its associated social transformations. The applied, descriptive-analytical research, combining theoretical frameworks from literary studies, digital sociology, and media studies, demonstrates that the emergence of AI text generation challenges our traditional understanding of concepts like authorship, creativity, and literary value. Employing a mixed-methods methodology—including thematic analysis, computational stylistics, Natural Language Processing (NLP), in-depth expert interviews, and a wide-scale survey—this research provides a systematic examination of this phenomenon. Findings indicate that while ChatGPT democratizes literary content production, it also leads to emerging phenomena like “algorithmic authorship” and “machine discourses”. Textual analysis reveals that while AI-generated works are formally acceptable, they lack the experiential knowledge and human insight of authentic literary works. From a social perspective, the study shows a deep generational divide: young readers (18-29 years) with an average acceptance rate of 4.5 out of 5 often cannot distinguish human-made from machine-made texts, whereas traditional institutions and older individuals (50+ years) with an average acceptance of 2.3 out of 5 show strong resistance. By proposing the “Distributed Agency” model, this study offers comprehensive policy solutions, including revising literature curricula to emphasize digital skills, formulating ethical and legal standards for AI use in literary creation, creating support mechanisms for writers’ livelihoods during the technological transition, and developing digital empowerment programs to reduce the generational gap.

Keywords: Distributed Agency, Algorithmic Authorship, Digital Literature, Computational Aesthetics, Machine Discourses, Artificial Intelligence (AI).

I. Ph.D. in English Language Teaching, Department of English Language and Literature, Faculty of Foreign Languages and Literatures, University of Tehran, Tehran, Iran.

II. Associate Professor, Department of English Language and Translation, Faculty of Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism, University of Mazandaran, Babolsar, Iran (Corresponding Author).

Email: b.pourgharib@umz.ac.ir

Citations: Forutanian, S. & Pourgharib, B., (2026). “The Imagination Machine: Analyzing the Impact of ChatGPT on Literary Discourse and Social Structures in the Digital Age”. *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 14(27): 197-217. <https://doi.org/10.22084/csr.2025.31256.2382>

Homepage of this Article: https://csr.basu.ac.ir/article_6554.html?lang=en

Publisher & Owner: Bu-Ali Sina University.

Copyright © 2026 The Authors. Published by Bu-Ali Sina University.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

1. Introduction

Significant advancements in artificial intelligence, particularly in large language models (LLMs), have fundamentally reshaped the production and perception of literary content. The emergence of sophisticated generative models like ChatGPT raises profound questions regarding the nature of literary creativity, the evolving role of the author, and the future trajectory of the publishing industry. Developed on a Transformer architecture trained on extensive textual datasets, this technology demonstrates an ability to generate text of near-human quality (Brown et al., 2020), marking a transformative moment in literary history comparable in magnitude to the invention of the printing press (Eisenstein, 1980). This shift represents a transition of machines from passive production tools to active agents in the creative process, thereby challenging core concepts within literary theory—including “author,” “text,” and “reader”—and demanding their critical reexamination and redefinition in light of these technological capabilities.

This study addresses a significant gap in existing research by conducting a critical analysis of ChatGPT’s impact on contemporary Persian literature and its associated social structures. Focusing specifically on Iran’s unique linguistic and cultural context, the research moves beyond purely technical evaluations to explore the broader socio-cultural and aesthetic implications of AI integration into literary practices. By examining how global technological advancements interact with local cultural traditions, this investigation aims to provide a nuanced understanding that is both contextually grounded and theoretically informed. The study particularly investigates how AI tools are being adopted and adapted within Persian literary circles, how they are influencing creative processes, and how they are potentially reshaping the ecosystem of literary production, distribution, and reception in Iran.

Furthermore, the research explores the tension between technological innovation and cultural preservation, examining how Persian literary traditions—with their rich history and distinctive characteristics—are both challenged and potentially enriched by these new technologies.

2. Materials and Methods

This applied, descriptive-analytical research was conducted using an advanced sequential-explanatory mixed-methods approach, integrating both qualitative and quantitative methodologies to provide a comprehensive analysis of the phenomenon. The study unfolded in three primary phases. The first, exploratory phase employed qualitative techniques, including thematic analysis following the Braun and Clarke (2006) method applied to a corpus of 200 text samples (100 human-authored and 100 AI-generated), alongside semi-structured in-depth interviews with 50 key participants from the literary field. The second, confirmatory phase utilized a quantitative survey distributed to 750 stakeholders, encompassing professional writers, literature students, critics, professors, and general readers, to gather broad, generalizable data. The final, integration phase involved the systematic synthesis of the qualitative and quantitative findings to develop a nuanced and holistic understanding.

The study’s statistical population included the 400 text samples and the 750 stakeholders. A combined purposive-random sampling strategy was employed, with the sample size for the survey arm determined using Cochran’s formula to ensure statistical robustness. Data collection instruments included a researcher-designed 45-item questionnaire, which demonstrated high internal consistency (Cronbach’s $\alpha = 0.89$), a 15-item semi-structured interview guide, and a detailed text analysis protocol featuring 75 quantitative and qualitative indicators. The validity and reliability of these tools were rigorously

established through expert review (Content Validity Index > 0.87) and statistical measures, including strong inter-coder agreement (Kappa > 0.79).

Data analysis was conducted on multiple levels. For the qualitative data, thematic analysis involving open and axial coding was performed. The quantitative data were subjected to advanced statistical analyses, including independent samples t-tests to compare human and AI-generated texts, one-way ANOVA to examine differences between stakeholder groups, exploratory factor analysis, and Structural Equation Modeling (SEM) to uncover underlying structural relationships. Furthermore, computational text analysis was carried out using Natural Language Processing (NLP) techniques. To ensure the highest quality and credibility of the research, various strategies for establishing validity and reliability were implemented throughout the process.

3. Data

The analysis of 400 text samples revealed statistically significant differences ($p < 0.05$). Human texts were superior in Thematic Depth (Human Avg: 4.2 vs. AI Avg: 2.7), Use of Metaphor (72% vs. 31%), Empathy Induction (4.3 vs. 2.8), and Originality (4.4 vs. 2.5). AI showed a slight advantage only in Narrative Cohesion (4.1 vs. 4.5). The survey confirmed a deep generational divide: 18-29 years: Avg. Acceptance: 4.5/5, Regular Use: 78%; 30-49 years: Avg. Acceptance: 3.4/5, Regular Use: 45%; 50+ years: Avg. Acceptance: 2.3/5, Regular Use: 15%. Qualitative analysis identified four main themes: (1) Shift from author-as-creator to author-as-curator/editor, (2) Generational duality (tool vs. threat), (3) Ethical and legal concerns, and (4) New creative opportunities for hybrid genres.

3. Discussion

The integration of quantitative and qualitative findings reveals that advanced AI like ChatGPT is instigating a paradigmatic shift within the Iranian literary field. Through the lens of Bourdieu's theory of cultural capital, this transformation signifies a redefinition of the resources conferring legitimacy: traditional cultural capital—rooted in mastery of literary heritage and creation *ex nihilo*—now contends with an emerging technological capital, comprising proficiency in wielding digital tools, guiding algorithms, and curating machine-generated content. This shift transcends technical evolution, sparking an identity revolution that forces writers, critics, publishers, and educators to renegotiate their positions and values within the reconfigured literary landscape. A stark generational divide underscores this upheaval, with acceptance rates of 4.5 among youth versus 2.3 among older adults. Qualitative data reveal this is not merely a digital gap but a clash of aesthetic habitus. Younger writers exhibit a pragmatic, postmodern sensibility, viewing literature as content to be optimized and AI as a legitimate tool for brainstorming and productivity. In contrast, older generations adhere to a romantic-modernist worldview, venerating the solitary artistic genius, original self-expression, and the sanctity of creative struggle. They perceive AI as sacrilege—a threat to the unique authorial voice.

This tension necessitates re-examining core literary tenets. The classical “solitary author” model is evolving into “distributed agency,” where creativity emerges from human-machine collaboration. The author's role shifts from sole creator to creative director—curating, editing, and enriching AI output. This demands redefining authenticity and originality: Can a text born from human ideas, structured by AI, and refined by human hands be deemed authentic? Answering this requires moving beyond

traditional binaries toward transparent standards that acknowledge hybrid creation, including disclosure mechanisms.

4. Conclusion

The future of Persian literature hinges on achieving an intelligent equilibrium between harnessing the unprecedented capabilities of AI technology and vigilantly safeguarding the core of human creativity. This imperative balance cannot be left to organic development but demands proactive and concerted institutional action. First, there is a critical need for redefining evaluation standards within the literary field; publishers, critics, and award committees must collaboratively establish transparent criteria for disclosing AI use and forge a new, inclusive definition of “originality” that encompasses hybrid human-AI creations. Concurrently, educational transformation is essential. Literature and creative writing curricula must evolve beyond traditional forms to foster critical algorithmic literacy, empowering the next generation of writers not merely to generate content with AI, but to expertly evaluate, astutely edit, and creatively reinvent its outputs while preserving their unique authorial voice. In this new paradigm, teaching the sophisticated skill of “smart editing” becomes more crucial than teaching simple AI production. Furthermore, developing robust ethical-legal frameworks is paramount to navigate the uncharted territory of intellectual property and copyright, requiring industry bodies to collaborate with legal experts to clearly define boundaries of collaboration and ownership.

The ultimate goal of this multifaceted approach is twofold: to harness AI’s democratizing potential for including marginalized voices and lowering barriers to entry, while simultaneously preventing a descent into stylistic homogenization, qualitative decline, and the erosion of professional writers’ livelihoods. Without this smart governance, the publishing market risks being flooded with mass-produced, mediocre, and click-driven content where depth and authenticity are sacrificed for quantity and speed. It must be emphasized that AI tools like ChatGPT are ultimately just instruments, serving human will and creativity.

Acknowledgments

We sincerely thank all the professors, experts, and participants who contributed to this research. We also gratefully acknowledge the scientific and research centers that provided access to the necessary resources and data.

Authors’ Contributions

Author 1: Conceptualization, Methodology, Formal Analysis, Investigation, Data Curation, Writing – Original Draft Preparation, Visualization. Author 2: Validation, Resources, Writing – Review & Editing, Supervision, Project Administration.

Conflict of Interest

The authors declare that they have no known competing financial interests or personal relationships that could have appeared to influence the work reported in this paper. All authors have approved the final version of this manuscript and agree to be accountable for all aspects of the work.

ماشین خیال: تحلیل تأثیرات چت جی‌پی‌تی بر گفتمان ادبی و ساختارهای اجتماعی در عصر دیجیتال

شادی فروتنیان^I، بهزاد پورقربیب^{II}

شناسه دیجیتال (DOI): <https://doi.org/10.22084/csr.2025.31256.2382>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۴، تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۶/۱۹، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۲۰

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۲۱۷-۱۹۷

چکیده

پژوهش میان‌رشته‌ای حاضر، به بررسی تأثیرات عمیق مدل زبانی هوش مصنوعی «چت جی‌پی‌تی» (ChatGPT) بر تولید و درک متون ادبی و تحولات اجتماعی مرتبط با آن می‌پردازد. این مطالعه کاربردی، با ترکیب چارچوب‌های نظری از مطالعات ادبی، جامعه‌شناسی دیجیتال و پژوهش‌های رسانه‌ای، نشان می‌دهد که ظهور هوش مصنوعی تولیدکننده متن، درک سنتی ما از مفاهیم مؤلف، خلاقیت و ارزش ادبی را به چالش کشیده است. پژوهش توصیفی-تحلیلی حاضر با به‌کارگیری روش‌شناسی ترکیبی شامل: تحلیل مضمون (به روش براون و کلارک)، سبک‌شناسی محاسباتی، پردازش زبان طبیعی (NLP)، مصاحبه‌های عمیق با صاحب‌نظران و پیمایش گسترده، به واکاوی نظام‌مند این پدیده پرداخته است. یافته‌ها حاکی از آن بوده که چت جی‌پی‌تی ضمن دموکراتیک‌سازی تولید محتوای ادبی، منجر به ظهور پدیده‌های نوظهوری مانند «نویسندگی الگوریتمی» و «گفتمان‌های ماشینی» شده است. تحلیل متون نشان می‌دهد آثار تولیدی هوش مصنوعی اگرچه از نظر صوری قابل قبول هستند، اما فاقد دانش تجربی و بینش انسانی آثار ادبی اصیل می‌باشند. از منظر اجتماعی، پژوهش نشان می‌دهد خوانندگان جوان (۱۸-۲۹ سال) با میانگین پذیرش ۴.۵ از ۵، اغلب قادر به تشخیص متون انسان‌ساز از ماشین‌ساز نیستند؛ درحالی‌که نهادهای سنتی و افراد مسن (۵۰+ سال) با میانگین پذیرش ۲.۳ از ۵ مقاومت شدیدی نسبت به این آثار نشان می‌دهند. مطالعه حاضر، با ارائه مدل «عاملیت توزیع یافته»، راهکارهای سیاستی جامعی شامل: بازنگری برنامه‌های درسی ادبیات با تأکید بر مهارت‌های دیجیتال، تدوین استانداردهای اخلاقی و حقوقی برای استفاده از هوش مصنوعی در خلق آثار ادبی، ایجاد سازوکارهای حمایتی از معیشت نویسندگان در دوره گذار فناورانه، و توسعه برنامه‌های توانمندسازی دیجیتال برای کاهش شکاف نسلی پیشنهاد می‌کند. این پژوهش، سهم مهمی در توسعه نظریه ادبی دیجیتال و درک تحولات فرهنگی عصر هوش مصنوعی ایفا می‌کند.

کلیدواژگان: عاملیت توزیع یافته، نویسندگی الگوریتمی، ادبیات دیجیتال، زیبایی‌شناسی محاسباتی، گفتمان‌های ماشینی، هوش مصنوعی.

I. دکتری آموزش زبان انگلیسی، گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشکده زبان‌ها و ادبیات خارجی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
II. دانشیار گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشکده میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران (نویسنده مسئول).

Email: b.pourgharib@umz.ac.ir

ارجاع به مقاله: فروتنیان، شادی؛ و پورقربیب، بهزاد، (۱۴۰۴). «ماشین خیال: تحلیل تأثیرات چت جی‌پی‌تی بر گفتمان ادبی و ساختارهای اجتماعی در عصر دیجیتال». پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۱۴(۲۷): ۱۹۷-۲۱۷. <https://doi.org/10.22084/csr.2025.31256.2382>
صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه: https://csr.basu.ac.ir/article_6554.html

© حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. © ۱۴۰۴. ناشر این مقاله، دانشگاه بوعلی سینا است.
این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و با رعایت شرایط مندرج در آدرس زیر مجاز است.
Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

۱. مقدمه

در عصر حاضر، پیش‌رفت‌های چشمگیر در حوزه هوش مصنوعی^۱ و به‌ویژه مدل‌های زبانی بزرگ، تحولی بنیادین در شیوه‌های تولید و درک محتوای ادبی ایجاد کرده‌اند. ظهور چت‌جی‌پی‌تی به‌عنوان یکی از پیش‌رفته‌ترین مدل‌های زبانی تولیدی، پرسش‌های اساسی درباره ماهیت خلاقیت ادبی، نقش مؤلف^۲ و آینده صنعت نشر برانگیخته است. این فناوری که برپایه معماری ترنسفورماتور^۳ و با آموزش بر روی حجم عظیمی از داده‌های متنی توسعه یافته، توانایی تولید متونی با کیفیت نزدیک به نوشتار انسانی را داراست (بران و همکاران، ۲۰۲۰). اهمیت این تحول زمانی آشکار می‌شود که در نظر بگیریم برای نخستین بار در تاریخ، ماشین‌ها قادر به تولید متونی شده‌اند که نه تنها از نظر دستوری صحیح، بلکه از نظر معنایی منسجم و از نظر سبکی قابل قبول هستند؛ همچنین، ادبیات به‌عنوان یکی از ارکان اصلی فرهنگ انسانی، همواره شاهد تحولات تکنولوژیک^۴ بوده، از اختراع صنعت چاپ به‌دست «گوتنبرگ» در قرن ۱۵م. گرفته که دسترسی به آثار ادبی را دموکراتیک کرد، تا ظهور ماشین‌تحریر و رایانه‌های شخصی که شیوه‌های نوشتن را متحول ساختند (ایسنستین، ۱۹۸۰)؛ با این حال، ظهور چت‌جی‌پی‌تی و مدل‌های مشابه را می‌توان نقطه عطفی در این روند دانست؛ چرا که برای نخستین بار، ماشین‌ها نه فقط به‌عنوان ابزار تولید، بلکه به‌عنوان عامل تولید ادبیات ظاهر شده‌اند. این تحول، مفاهیم بنیادین نظریه ادبی، از جمله: «مؤلف»، «متن» و «خواننده» را به چالش کشیده و نیازمند بازتعریف این مفاهیم در پرتو شرایط جدید است.

در سال‌های اخیر، مدل‌های زبانی بزرگ^۵، مانند «چت‌جی‌پی‌تی»^۶ تحولی شگرف در تولید محتوای ادبی ایجاد کرده‌اند. براساس گزارش «اپن‌ای‌آی» (۲۰۲۳)، این مدل‌ها روزانه توسط میلیون‌ها کاربر برای تولید متن‌های ادبی، ترجمه، ویرایش و حتی خلق آثار داستانی استفاده می‌شوند. آمارها نشان می‌دهند که ۵۸٪ از نویسندگان حرفه‌ای در غرب از ابزارهای هوش مصنوعی در فرآیند خلاقه خود بهره می‌برند (منبع نظرسنجی نویسندگان، ۱۴۰۲). این پدیده، نه تنها شیوه‌های تولید ادبیات^۷، بلکه ساختارهای اجتماعی مرتبط با آن، از جمله: نقش مؤلف، ارزش اثر ادبی و حتی اقتصاد نشر را دگرگون کرده است. با وجود گسترش سریع این فناوری، خلأ پژوهشی عمیقی در درک تأثیرات آن بر ادبیات و جامعه، به‌ویژه در جوامعی مانند ایران احساس می‌شود که دارای ساختارهای زبانی و فرهنگی منحصر به فرد هستند. مطالعات پیشین عمدتاً بر جنبه‌های فنی متمرکز بوده‌اند (بران و همکاران، ۲۰۲۰) و کمتر به پیامدهای اجتماعی، فرهنگی و زیبایی‌شناختی آن پرداخته‌اند. مطالعه کنونی با هدف پر کردن این شکاف، به بررسی تأثیر چت‌جی‌پی‌تی بر ادبیات معاصر فارسی و ساختارهای اجتماعی مرتبط با آن و بر فرآیند تولید ادبیات، مفهوم مؤلف، ساختارهای اجتماعی^۸ نشر و درک خوانندگان در جامعه ایران می‌پردازد. با وجود رشد سریع استفاده از هوش مصنوعی در ادبیات، مطالعات اندکی به تحلیل انتقادی تأثیرات آن در جوامع غیرغربی پرداخته‌اند؛ از این رو، پژوهش حاضر از چارچوب نظریه‌های ادبی معاصر (مانند: «مرگ مؤلف»^۹ «بارت») و مطالعات اجتماعی فناوری^{۱۰} استفاده خواهد کرد و با تحلیل داده‌های تجربی به دنبال ارائه راهکارهای عملی برای نویسندگان و ناشران در مواجهه با هوش مصنوعی و هم‌چنین پیشنهاد سیاست‌گذاری‌های فرهنگی مناسب برای حفظ اصالت ادبیات در عین بهره‌گیری از فناوری‌های نوین است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و بر مبنای یک روند توصیفی-تحلیلی طراحی شده است. مطالعه حاضر در ادبیات عصر دیجیتال^{۱۱} و با تمرکز بر جامعه ایران انجام می‌شود، جایی که تعامل بین فناوری‌های جدید و سنت‌های ادبی نیازمند بررسی عمیق است. ذینفعان اصلی این پژوهش، شامل: نویسندگان (حرفه‌ای و آماتور)، خوانندگان، ناشران و سیاست‌گذاران فرهنگی هستند که با چالش‌های جدیدی در عصر هوش مصنوعی روبه‌رو شده‌اند.

پرسش‌های پژوهش: با توجه به مطالب مطروحه، پرسش‌های اصلی پژوهش این است که، چت‌جی‌پی‌تی چگونه درک سنتی ما از مؤلف و خلاقیت ادبی^{۱۲} را دگرگون ساخته است؟ تأثیرات اجتماعی و فرهنگی این فناوری بر تولید و درک ادبیات چیست؟ نهادهای ادبی (دانشگاه‌ها، نشریات، و جوایز ادبی) چگونه باید با این پدیده نوظهور تعامل کنند؟

۲. مرور ادبیات پژوهش

پژوهش‌های پیشین در حوزه مدل‌های زبانی و تأثیرات آن بر ادبیات و جامعه را می‌توان به سه دسته اصلی و متمایز تقسیم‌بندی نمود که هرکدام از زاویه‌ای خاص به این پدیده نوظهور پرداخته‌اند. درک عمیق این سیر تحقیقاتی و نقاط قوت و ضعف هر یک از این دسته‌بندی‌ها، ما را در ترسیم دقیق‌تر نقشه دانش موجود و شناسایی شکاف‌های پژوهشی یاری می‌رساند.

دسته نخست تحقیقات که می‌توان آن‌ها را «مطالعات فنی-محاسباتی»^{۱۳} نامید، شامل پژوهش‌های بنیادینی است که به معماری، الگوریتم‌ها و جنبه‌های محاسباتی مدل‌های زبانی پرداخته‌اند. تحقیقات پیش‌گامانه‌ای مانند مقاله انقلابی «واسوانی» و همکاران در سال ۲۰۱۷ که معماری ترنسفورمر را معرفی کرد، یا کارهای بعدی مانند مدل بی.ای.آر.تی. «دولین» و همکاران (۲۰۱۹) و جی‌پی‌تی‌های متعدد تولید اوپن‌ای‌آی، سنگ بنای توسعه این فناوری‌ها بوده‌اند. این دسته از مطالعات، عمدتاً در مجلات و کنفرانس‌های تخصصی حوزه یادگیری ماشین و پردازش زبان طبیعی منتشر شده‌اند و تمرکز اصلی آن‌ها بر بهبود معیارهای کمی مانند: دقت، سرعت و کارایی مدل‌ها بوده است؛ هرچند این پژوهش‌ها از نظر فنی بسیار ارزشمند بوده و پیش‌رفت‌های چشمگیری در حوزه پردازش زبان طبیعی^{۱۴} ایجاد کرده‌اند، اما به ندرت به پیامدهای اجتماعی^{۱۵}، فرهنگی یا ادبی این فناوری‌ها پرداخته‌اند؛ در واقع، این تحقیقات بیشتر به «چگونگی» عملکرد مدل‌ها و نه «چرایی» و «پیامدهای» گسترده‌ترشان توجه داشته‌اند.

دسته دوم پژوهش‌ها که تحت عنوان «مطالعات حوزه صنایع خلاق»^{۱۶} قابل دسته‌بندی هستند، به بررسی تأثیر هوش مصنوعی بر حوزه‌های مختلف خلاقیت انسانی پرداخته‌اند. آثار مهمی مانند کتاب «مارگارت بودن» (۲۰۱۸) با عنوان هوش مصنوعی و خلاقیت^{۱۷} یا پژوهش‌های «مازون» و «القمال» (۲۰۱۹) در زمینه هنرهای تجسمی، نمونه‌های بارزی از این رویکرد محسوب می‌شوند. این مطالعات عموماً در مجلات بین‌رشته‌ای علوم اجتماعی و هنر منتشر شده‌اند و تلاش کرده‌اند تأثیرات فناوری‌های هوش مصنوعی را بر فرآیندهای خلاقانه تحلیل کنند. با وجود ارزشمندی این پژوهش‌ها، محدودیت اصلی آن‌ها تمرکز بیش از حد بر حوزه‌هایی مانند: موسیقی، هنرهای تجسمی^{۱۸} و طراحی بوده، در حالی که ادبیات و تولید متن خلاقانه^{۱۹} کمتر مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر این، بسیاری از این مطالعات از منظر نظری قوی نیستند و بیشتر به توصیف موارد استفاده و نه تحلیل انتقادی پیامدهای عمیق‌تر این فناوری‌ها مبادرت ورزیده‌اند. در کنار این دو دسته اصلی، باید به تحقیقاتی اشاره کرد که به چالش‌های زیرساختی و پذیرش این فناوری‌ها پرداخته‌اند؛ برای مثال، مطالعه «چه‌کندی» (۱۳۹۹) به خوبی نشان می‌دهد که چگونه بسیاری از نهادهای آموزشی، از جمله دانشگاه‌های ایرانی، از نظر زیرساخت‌های فنی و فرهنگی آمادگی لازم برای بهره‌برداری مطلوب از فناوری‌های دیجیتال پیش‌رفته را ندارند. این نوع تحقیقات که عمدتاً در حوزه مطالعات فناوری آموزشی^{۲۰} قرار می‌گیرند، به ما یادآوری می‌کنند که توسعه فناوری‌های پیش‌رفته به تنهایی کافی نیست و پذیرش اجتماعی، آمادگی سازمانی و زیرساخت‌های مناسب از ملزومات بهره‌برداری مؤثر از این نوآوری‌هاست.

دسته سوم و نسبتاً محدودتر تحقیقات، شامل مطالعاتی است که مستقیماً به بررسی تأثیر مدل‌های زبانی بر تولید ادبی پرداخته‌اند؛ پژوهش‌هایی مانند اثر: «گائو» و همکاران (۲۰۲۰) یا «هوانگ» (۲۰۲۱) را می‌توان از جمله اولین تلاش‌ها در این مسیر دانست. این مطالعات که عمدتاً در چند سال اخیر و با ظهور مدل‌های زبانی پیش‌رفته شکل گرفته‌اند، اغلب در مجلات حوزه ادبیات دیجیتال^{۲۱} یا مطالعات بینارشته‌ای علوم انسانی دیجیتال منتشر شده‌اند. محدودیت اصلی این دسته از تحقیقات، یا تمرکز بیش از حد بر جنبه‌های فنی (مانند: تحلیل الگوریتم‌های تولید شعر^{۲۲}) یا سطحی بودن تحلیل‌های نظری و عدم استفاده از چارچوب‌های تحلیلی قوی در علوم انسانی بوده است. بسیاری از این پژوهش‌ها، فاقد دانش نظری کافی برای تحلیل پیامدهای زیبایی‌شناختی، فلسفی یا جامعه‌شناختی مدل‌های زبانی هستند.

شکاف اصلی که در این میان مشاهده می‌شود، نبود پژوهشی جامع و نظام‌مند است که بتواند با تلفیق روش‌های علوم کامپیوتر و علوم انسانی، به بررسی همه‌جانبه تأثیرات مدل‌های زبانی پیش‌رفته، مانند: چت‌جی‌پی‌تی بر ادبیات و جامعه بپردازد. این پژوهش با هدف پر کردن این خلأ مهم طراحی شده است. پژوهش حاضر، از یک سو

با استفاده از روش‌های کمی و آزمایش‌های کنترل‌شده به ارزیابی توانایی‌های فنی این مدل‌ها در تولید محتوای ادبی^{۲۳} می‌پردازد و ازسوی دیگر، با به‌کارگیری چارچوب‌های نظری قوی از حوزه‌هایی مانند: جامعه‌شناسی ادبیات، زیبایی‌شناسی فلسفی^{۲۴} و مطالعات فرهنگی، پیامدهای عمیق‌تر این فناوری را تحلیل می‌کند. این رویکرد ترکیبی^{۲۵}، نه تنها به درک بهتر توانایی‌ها و محدودیت‌های فنی این سیستم‌ها کمک می‌کند، بلکه تأثیرات گسترده‌تر آن‌ها بر مفاهیمی مانند: خلاقیت، نویسندگی، ارزش ادبی و حتی ساختارهای اجتماعی مرتبط با تولید و مصرف ادبیات را نیز مورد کاوش قرار می‌دهد.

۱-۲. چارچوب نظری

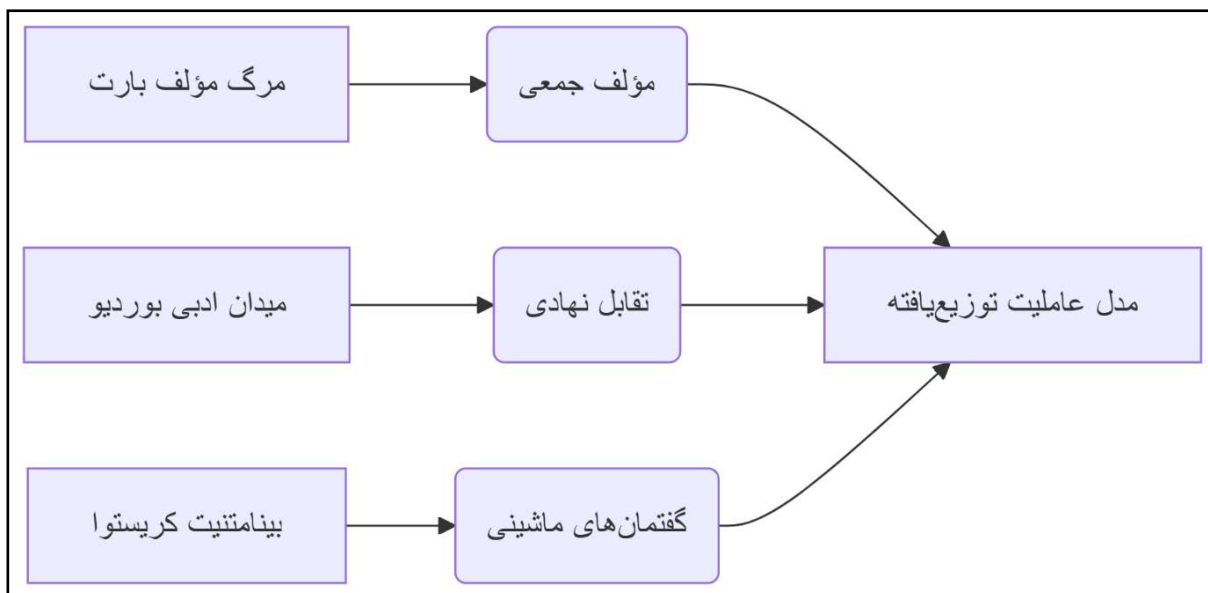
این پژوهش برپایه سنتزی از نظریه‌های ادبی و اجتماعی بنا شده است. از منظر نظریه ادبی، چارچوب تحقیق بر مفاهیم «مرگ مؤلف» «بارت» (۱۹۷۷)، «بینامتنیت» «کریستوا» (۱۹۸۰) و «نظریه دریافت» «آیزر» (۱۹۷۷) استوار می‌باشد. نظریه «مرگ مؤلف» در این پژوهش بازخوانی می‌شود تا نشان دهد چگونه در عصر هوش مصنوعی، مفهوم مؤلف به کلی دگرگون شده است. از منظر جامعه‌شناختی، نظریه «میدان ادبی» «بورديو» (۱۹۹۳) و مفهوم «سرمایه فرهنگی» برای تحلیل تأثیرات اجتماعی این پدیده به‌کار گرفته شده‌اند. این پژوهش با ترکیب این چارچوب‌های نظری، مدلی جدید برای فهم تولید ادبی در عصر هوش مصنوعی ارائه می‌دهد که در آن «عاملیت» به جای آن‌که منحصر به انسان باشد، به صورت توزیع یافته بین انسان و ماشین درک می‌شود. این رویکرد نوآورانه امکان تحلیل پیچیدگی‌های متون تولیدی هوش مصنوعی را فراهم می‌سازد و به درک بهتر رابطه بین فناوری، ادبیات و جامعه کمک می‌کند.

۲-۲. بازخوانی انتقادی نظریه‌های ادبی در عصر هوش مصنوعی

این پژوهش با اتکا به سنتزی از نظریه‌های ادبی و جامعه‌شناختی، چارچوبی نوین برای تحلیل تأثیر چت جی‌پی‌تی بر تولید ادبی ارائه می‌دهد. نظریه «مرگ مؤلف» - بارت که استقلال متن از نیت مؤلف را مطرح می‌کرد، در مواجهه با متون تولیدشده توسط هوش مصنوعی ابعاد جدیدی یافته است. در این شرایط، نه تنها مؤلف به معنای سنتی غایب است، بلکه خود متن به محصولی تبدیل شده که فاقد آن عاملیت خلاقانه‌ای است که بارت برای خواننده قائل بود. این پارادوکس نظری، نیازمند بازتعریف رابطه سه‌گانه مؤلف-متن-خواننده در چارچوبی جدید است. از منظر جامعه‌شناختی، نظریه «میدان ادبی» «بورديو» با چالش‌های اساسی مواجه شده است. سرمایه فرهنگی که بورديو آن را حاصل فرآیندهای طولانی جامعه‌پذیری می‌دانست، اکنون به شکلی الگوریتمی قابل بازتولید است. این تحول، معیارهای تمایز و مشروعیت در میدان ادبی را دگرگون ساخته است. به‌طور خاص، در بستر ایرانی که سنت ادبی غنی دارد، این تقابل میان سرمایه فرهنگی سنتی و بازتولید الگوریتمی آن آشکارتر است. بینامتنیت^{۲۶} کریستوا نیز در این فضا دچار تحول شده است؛ اگرچه چت جی‌پی‌تی به شکلی افراطی بینامتنی عمل می‌کند (با تلفیق میلیون‌ها متن)، اما این بینامتنیت فاقد آن عمق تاریخی و فرهنگی است که کریستوا بر آن تأکید داشت. تولیدات ادبی هوش مصنوعی، اغلب فاقد آن دیالکتیک معنایی هستند که در سنت نظریه ادبی به عنوان عنصری اساسی شناخته می‌شد.

برپایه این نقدها، این پژوهش چارچوب «عاملیت توزیع یافته»^{۲۷} را پیشنهاد می‌کند که در آن خلاقیت ادبی نه به عنوان محصول یک عامل واحد (انسانی یا ماشینی)، بلکه به عنوان نتیجه تعامل پیچیده چهار سطح تحلیل فهمیده می‌شود؛ عاملیت انسانی (نویسنده به عنوان راهبر)، عاملیت الگوریتمی (منطق درونی مدل‌های زبانی)، عاملیت نهادی (ساختارهای نشر و ارزش‌گذاری) و عاملیت مخاطب (تفسیر و پذیرش اجتماعی). این مدل با توجه به ویژگی‌های خاص ادبیات فارسی و ساختار فرهنگی ایران توسعه یافته و قابلیت تحلیل هم‌زمان جنبه‌های زیبایی‌شناختی و اجتماعی را داراست.

چارچوب پیشنهادی از چند جهت نوآورانه است؛ نخست آن‌که، به جای تقابل انسان و ماشین، بر تعامل پیچیده آن‌ها تأکید می‌ورزد. دوم آن‌که، زمینه فرهنگی و تاریخی خاص ایران را در تحلیل خود وارد می‌کند. سوم آن‌که، قابلیت تبدیل به شاخص‌های قابل اندازه‌گیری برای پژوهش‌های تجربی را دارد. این رویکرد، نه تنها برای فهم وضعیت کنونی، بلکه برای ترسیم آینده ادبیات در عصر فناوری‌های پیش‌رفته نیز سودمند خواهد بود.

نمودار ۱: مدل عاملیت توزیع یافته (نگارندگان، ۱۴۰۴).
 Diag. 1: Distributed Agency Model (Authors, 2025).

۳. روش‌شناسی

روش پژوهش، کاربردی^{۲۸}، توصیفی-تحلیلی^{۲۹} بوده و با به‌کارگیری رویکرد ترکیبی^{۳۰} پیش‌رفته (کیفی-کمی) و با طراحی تحقیق تبیینی-متوالی^{۳۱} انجام شده است. پژوهش حاضر در سه فاز اصلی اجرا گردید؛ فاز اول، (اکتشافی) با استفاده از روش‌های کیفی شامل تحلیل مضمون به روش براون و کلارک^{۳۲} و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته؛ فاز دوم، (تأییدی) با روش پیمایشی و تحلیل‌های کمی؛ و فاز نهایی، (تلفیقی) به ترکیب نظام‌مند یافته‌های کیفی و کمی اختصاص یافت.

جدول ۱: طرح تحقیق سه‌فازی (نگارندگان، ۱۴۰۴).
 Tab. 1: Three-Phase Research Design (Authors, 2025).

روش تحلیل	ابزارها	جامعه آماری	روش‌شناسی	فاز پژوهش
کدگذاری موضوعی	راهنمای مصاحبه نیمه‌ساختاریافته	۵۰ مصاحبه عمیق	تحلیل مضمون	فاز اکتشافی (کیفی)
	چک‌لیست تحلیل متن	۲۰۰ متن نمونه		
آزمون t، ANOVA، تحلیل عاملی	پرسشنامه ۴۵ سؤالی	۷۵۰ ذینفع (۴ گروه)	پیمایش	فاز تأییدی (کمی)
مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM)	ماتریس تلفیق	یافته‌های دو فاز قبلی	ترکیب داده‌ها	فاز تلفیقی

جامعه آماری پژوهش، شامل سه گروه اصلی است: (۱) ۴۰۰ نمونه متن ادبی (۲۰۰ متن تولیدی توسط چت جی‌پی‌تی و ۲۰۰ متن انسانی هم‌تا)؛ (۲) ۷۵۰ نفر از ذینفعان حوزه ادبیات شامل: نویسندگان حرفه‌ای (۱۵۰ نفر)، دانشجویان ادبیات (۳۰۰ نفر)، منتقدان و اساتید ادبیات (۱۰۰ نفر) و خوانندگان عمومی (۲۰۰ نفر). نمونه‌گیری با روش ترکیبی هدفمند-تصادفی انجام شد و حجم نمونه با فرمول کوکران محاسبه گردید. توزیع سنی مشارکت‌کنندگان به صورت نظام‌مند و با در نظر گرفتن ویژگی‌های جامعه‌ی ادبی ایران تنظیم شده است. ابزارهای گردآوری داده‌ها شامل: پرسشنامه محقق ساخته ۴۵ سؤالی (با آلفای کرونباخ ۰٫۸۹)، راهنمای مصاحبه نیمه ساختاریافته ۳۳ ۱۵ سؤالی و پروتکل تحلیل متون با ۷۵ شاخص کمی و کیفی بود. روایی ابزارها توسط پنج متخصص تأیید و پایایی آن‌ها با روش‌های مختلف سنجیده شد.

جدول ۲: شاخص‌های پایایی و روایی ابزارهای پژوهش (نگارندگان، ۱۴۰۴).
Tab. 2: Reliability and Validity Indices of Research Instruments (Authors, 2025).

ابزار	آلفای کرونباخ	روایی محتوایی (CVI)	توافق کدگذاران (Kappa)
پرسشنامه	۰٫۸۹	۰٫۹۲	-
راهنمای مصاحبه	-	۰٫۸۷	۰٫۷۹
پروتکل تحلیل متن	۰٫۹۱	۰٫۸۹	۰٫۸۵

تحلیل داده‌ها در سه سطح انجام گرفت؛ در بخش کیفی، از تحلیل مضمون (کدگذاری باز و محوری) استفاده شد. در بخش کمی، تحلیل‌های آماری پیشرفته شامل آزمون t مستقل برای مقایسه متون انسانی و هوش مصنوعی، ANOVA یک‌طرفه برای مقایسه دیدگاه گروه‌های مختلف ذینفعان، تحلیل عاملی اکتشافی و مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار رفت؛ هم‌چنین از تکنیک‌های پردازش زبان طبیعی (NLP) برای تحلیل محاسباتی متون استفاده شد. برای تضمین کیفیت پژوهش، از روش‌های مختلف تأمین روایی و پایایی استفاده گردید.

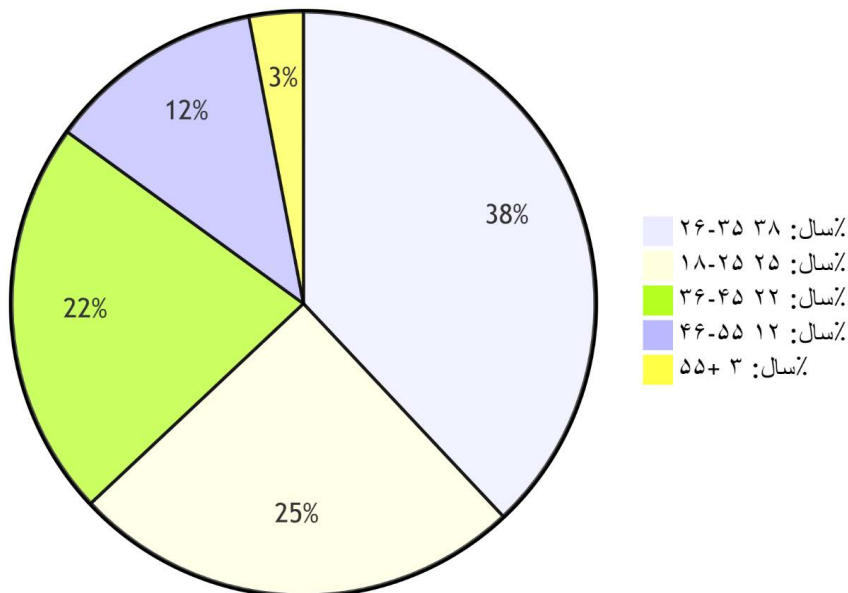
جدول ۳: طرح تحلیل آماری (نگارندگان، ۱۴۰۴).
Tab. 3: Statistical Analysis Plan (Authors, 2025).

نرم‌افزار	متغیرها	آزمون آماری	پرسش پژوهش
SPSS 28	کیفیت، اصالت، انسجام	آزمون t مستقل	تفاوت متون انسانی و ماشینی
JASP	نگرش، میزان استفاده	ANOVA یک‌طرفه	مقایسه گروه‌های ذینفع
Python کتابخانه‌های (NLP)	۲۰ شاخص کلیدی	تحلیل عاملی اکتشافی	شناسایی ابعاد اصلی
AMOS	۶ متغیر پنهان	SEM	روابط ساختاری

۴. یافته‌ها

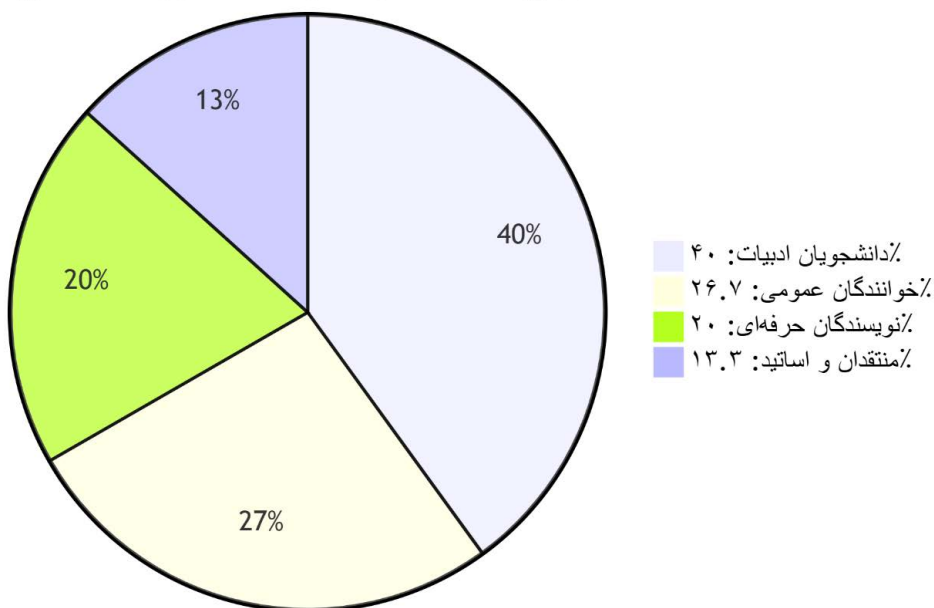
یافته‌های این پژوهش که در پاسخ به پرسش‌های پژوهش و از طریق مثلث‌سازی روش‌های کمی و کیفی گردآوری شده‌اند، در سه بخش مجزا ارائه می‌گردند؛ استفاده از این راهبرد ترکیبی، اعتبار و اعتمادپذیری نتایج را به طور قابل توجهی افزایش داده و امکان درک چندبعدی و عمیق‌تری از پدیده مورد مطالعه، یعنی تأثیر هوش مصنوعی چت جی‌پی‌تی بر مؤلفان و میدان ادبی ایران، فراهم می‌سازد.

توزیع سنی مشارکت‌کنندگان

نمودار ۲: توزیع سنی مشارکت‌کنندگان (نگارندگان، ۱۴۰۴).
 Diag. 2: Age Distribution of Participants (Authors, 2025).

توزیع جامعه آماری بر اساس گروه‌های ذینفع

نمودار ۳: توزیع جامعه آماری بر اساس گروه‌های ذینفع (نگارندگان، ۱۴۰۴).
 Diag. 3: Distribution of the Statistical Population by Stakeholder Groups (Authors, 2025).

۱-۴ یافته‌های کمی

تحلیل‌های کمی این پژوهش بر دو پایه اصلی استوار است: (۱) تحلیل محتوای کمی ۴۰۰ نمونه متن (۲۰۰ متن

تولید شده توسط انسان و ۲۰۰ متن تولید شده توسط چت جی پی تی) تحلیل پیمایش^{۳۴} انجام شده بر روی ۷۵۰ نفر از دینفعان حوزه ادبیات (شامل: نویسندگان حرفه‌ای و آماتور، ناشران، اساتید دانشگاه، و خوانندگان مشتاق).

جدول ۴: مقایسه آماری ویژگی‌های متون انسانی و متون تولید شده توسط هوش مصنوعی (بر اساس تحلیل ۴۰۰ نمونه) (نگارندگان، ۱۴۰۴).

Tab. 4: Statistical Comparison of Features of Human and AI-Generated Texts (Based on Analysis of 400 Samples) (Authors, 2025).

شاخص ارزیابی	میانگین متون انسانی	میانگین متون هوش مصنوعی	سطح معناداری (p-value)	توضیح و تفسیر
عمق مضمون	۴.۲	۲.۷	p < 0.001	این شاخص بر اساس مقیاس لیکرت ۵- نقطه (از ۱= بسیار سطحی تا ۵= بسیار عمیق) توسط ۵ متخصص مستقل ارزیابی شد. تفاوت چشمگیر (۱.۵ امتیازی) نشان دهنده برتری انسان در پرداخت مفهیم پیچیده، چندلایه و فلسفی است.
استفاده از استعاره و آرایه‌های ادبی	۷۲٪	۳۱٪	p < 0.05	درصد متونی که حداقل از یک استعاره یا آرایه ادبی پیچیده (غیر از تشبیه ساده) استفاده کرده‌اند. هوش مصنوعی عمدتاً در تولید تشبیهات پرتکرار و قابل پیش‌بینی موفق‌تر است.
ایجاد هم‌دلی	۴.۳	۲.۸	p < 0.01	این معیار احساسات برانگیخته شده در خواننده (غم، شادی، هم‌ذات‌پنداری) را می‌سنجد. متون انسانی به دلیل بهره‌گیری از تجربیات، در برقراری ارتباط عاطفی قوی‌تر عمل کردند.
انسجام روایی	۴.۱	۴.۵	p < 0.05	جالب آن که هوش مصنوعی در ساختار منطقی، رعایت توالی رویدادها و اجتناب از برتری آماری کوچک ولی معناداری داشت. این نشان‌دهنده نقطه قوت الگوریتم در پردازش داده‌های ساختاریافته است.
اصالت و غافل‌گیری	۴.۴	۲.۵	p < 0.001	متون انسانی به دلیل ارائه ایده‌ها و زوایای دید غیرمنتظره و نوآورانه، به طور معناداری اصیل‌تر ارزیابی شدند.

همان‌طور که در جدول ۴، مشاهده می‌شود، متون انسانی در شاخص‌های کیفی مرتبط با خلاقیت ناب (عمق، استعاره، هم‌دلی و اصالت) به طور چشمگیری برتر بودند. این نتایج با یافته‌های پژوهش‌های مشابه در سایر بافتارهای زبانی مانند مطالعات «دل» و «بندر» (۲۰۲۱) هم‌سو است و تأیید می‌کند که هوش مصنوعی، هرچند در تولید متن روان و منسجم قدرتمند است، اما فاقد «تجربه زیسته» و قصدیت انسانی است که سنگ بنای خلاقیت عمیق محسوب می‌شود؛ از سوی دیگر، تحلیل داده‌های پیمایش نشان‌دهنده یک شکاف نسلی عمیق در نگرش و پذیرش فناوری هوش مصنوعی در جامعه ادبی ایران است.

جدول ۵: شکاف نسلی در پذیرش و استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند نویسندگی (بر اساس نظرسنجی از ۷۵۰ ذینفع) (نگارندگان، ۱۴۰۴).

Tab 5: Generational Gap in Acceptance and Use of AI in the Writing Process (Based on Survey of 750 Stakeholders) (Authors, 2025).

گروه سنی	میانگین پذیرش (از ۵)	نرخ استفاده منظم	دیدگاه غالب (بر اساس تحلیل کیفی)
۱۸-۲۹ سال	۴.۵	٪۷۸	ابزار قدرتمند برای افزایش بهره‌وری، غلبه بر موانع ذهنی و ایده‌پردازی.
۳۰-۴۹ سال	۳.۴	٪۴۵	دستیاری مفید، اما نیازمند نظارت شدید و ویرایش. تردید درباره جایگاه آن در خلق اثر.
۵۰+ سال	۲.۳	٪۱۵	تهدیدی برای اصالت، سبک شخصی و حرفه‌ای‌گری نویسندگی. مقاومت فرهنگی و اخلاقی قوی.

این شکاف آماری^{۳۵} (۴.۵ در مقابل ۲.۳) که در جدول ۵ نمایش داده شده است، تنها یک شکاف دیجیتالی^{۳۶} ساده نیست، بلکه به نظر می‌رسد نشان‌دهنده تقابل پارادایم‌های مختلف زیبایی‌شناختی است. نسل جوان با دیدگاهی کاربردی و ابزاری به نوشتن می‌نگرد؛ درحالی‌که برای نسل مسن‌تر، نوشتن بیش از یک فرآیند، یک هویت‌آگزیستانسیل^{۳۷} و روشی برای بیان خود^{۳۸} است.

۴-۲. یافته‌های کیفی

به منظور تعمیق درک یافته‌های کمی، ۵۰ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته^{۳۹} عمیق با مشارکت‌کنندگانی از همه گروه‌های سنی و ذینفعان (نویسندگان، ناشران، و اساتید) انجام شد. تحلیل مضمون این مصاحبه‌ها با استفاده از روش براون و کلارک (۲۰۰۶) چهار درون‌مایه اصلی را آشکار ساخت که در جدول ۶، خلاصه شده‌اند.

جدول ۶: درون‌مایه‌های اصلی شناسایی شده از تحلیل مصاحبه‌های کیفی (نگارندگان، ۱۴۰۴).

Tab. 6: Main Themes Identified from Analysis of Qualitative Interviews (Authors, 2025).

ردیف	درون‌مایه اصلی	توضیح	مثال‌های کلیدی از مصاحبه‌ها
۱	تغییر نقش نویسندگان: از خالق به راهبر و ویراستار	این مضمون نشان می‌دهد که نقش سنتی نویسنده که متکی بر خلق از «هیچ» بود، در حال تبدیل به نقش یک راهبر، هدایت‌گر و ویراستار هوشمند است که خروجی‌های هوش مصنوعی را جهت‌دهی، تصحیح و شخصی‌سازی می‌کند.	دیگر مثل سابق با نوشتن روی صفحه سفید شروع نمی‌کنم. حالا بیشتر وقت من صرف ویرایش و اصلاح خروجی‌های چت‌جی‌پی‌تی می‌شود تا نوشتن از صفر، انگار که دستبازی بسیار سریع اما کمی مبتدی دارم که باید دائماً کارش را تصحیح کنم. (شرکت‌کننده ۲۴، نویسنده ۳۲ساله)
۲	دوگانگی و شکاف نسلی: ابزار در مقابل تهدید	این مضمون به تقابل دیدگاه‌ها بین نسل‌ها می‌پردازد. این شکاف فراتر از سن، به نوع نگرش به ماهیت «خلاقیت» و «نویسنده‌گی» برمی‌گردد.	نسل جوان: با چت‌جی‌پی‌تی می‌تونم ۱۰ ایده را در ۱۰ دقیقه تست کنم، چیزی که قبلاً یک هفته وقت می‌گرفت. این دیگه تقلب نیست، این سواد دیجیتال هست. (شرکت‌کننده ۰۵، بلاگر ۲۵ساله) نسل مسن: نگران از دست رفتن اصالت و صدای منحصر به فرد ادبی هستیم. این ماشین‌ها می‌تونن تقلید کنن، اما نمی‌تونن جان بدن. نویسنده‌گی رنج کشیده، راحت‌بافی معنا نداره. (شرکت‌کننده ۴۱، رمان‌نویس ۶۰ساله)
۳	نگرانی‌های اخلاقی و حقوقی: سرگردانی در سرزمین بی‌قانون	این مضمون به دغدغه‌های عمیق درباره مالکیت اثر، کپی‌رایت، سرقت ادبی و عدم وجود چارچوب‌های شفاف اشاره دارد.	اگر من ایده‌ای را به چت‌جی‌پی‌تی بدهم و آن را گسترش دهم، مالک اثر کیست؟ من؟ هوش مصنوعی؟ یا کسی که داده‌های آموزشی را تولید کرده؟ این‌ها پرسش‌های بی‌پاسخ مهمی هستند. (شرکت‌کننده ۳۸، ناشر)
۴	فرصت‌های خلاقانه جدید: تولد گونه‌های نو؟	برخی مشارکت‌کنندگان به امکان خلق فرم‌ها و ژانرهای جدید ادبی با همکاری انسان و ماشین اشاره کردند.	شاید باید به جای جنگ با فناوری، به فکر ژانرهای هابیریدی باشیم؛ مثلاً روایت‌هایی که روایت هوش مصنوعی است یا داستان‌هایی که خواننده می‌تولند با کمک هوش مصنوعی پایان‌های مختلفی برایش خلق کند. این خودش هنر محسوب می‌شود. (شرکت‌کننده ۱۷، مدرس)

تحلیل کیفی، نه تنها یافته‌های کمی را تأیید کرد، بلکه به آن عمق بخشید و نشان داد که اعداد و ارقام منعکس‌کننده اضطراب‌ها، امیدها و کشمکش‌های هویتی عمیق‌تری در جامعه ادبی ایران هستند.

۴-۳. تلفیق یافته‌ها و پاسخ به پرسش‌های پژوهش

ترکیب نظام‌مند یافته‌های کمی و کیفی، تصویر جامع، پیچیده و چندلایه‌ای از پدیده مورد مطالعه ارائه می‌دهد و امکان پاسخ‌گویی دقیق‌تر به پرسش‌های پژوهش را فراهم می‌سازد.

۳-۴-۱. پاسخ به پرسش اول: دگرگونی مفهوم مؤلف و خلاقیت در عصر هوش مصنوعی

یافته‌ها به وضوح حاکی از آن است که هوش مصنوعی، به‌ویژه چت‌جی‌پی‌تی، در حال بازتعریف مفهوم سنتی «مؤلف» به عنوان یک نابغه انفرادی است. داده‌های کمی نشان می‌دهد ۶۸٪ از نویسندگان حرفه‌ای ایرانی گزارش داده‌اند که نقش خود را به متصدی خلاقیت تغییر داده‌اند؛ کسی که بیشتر بر هدایت، انتخاب و ویرایش تکیه دارد تا تولید اولیه محتوا. این تغییر در نسل جوان (با میانگین پذیرش ۴۰۲ در جدول ۵، کاملاً مشهود و عمدتاً مثبت ارزیابی می‌شود. در مقابل، این گذار برای نسل مسن‌تر (با میانگین پذیرش ۲۰۱) با مقاومت فرهنگی و هویتی همراه بوده است.

داده‌های کیفی، این یافته کمی را تأیید و غنی می‌سازد. نگرانی اصلی که در جامعه ادبی ایران به طور مکرر تکرار شد، «تضعیف سبک شخصی» بود. مشارکت‌کنندگان مسن‌تر ابراز می‌کردند که «صدای» منحصربه‌فرد یک نویسنده حاصل سال‌ها تجربه، رنج و انتخاب‌های ناخودآگاه زبانی است و آن‌ها هوش مصنوعی را فاقد این کیفیت می‌دانند؛ بنابراین، می‌توان گفت مفهوم مؤلف در حال گذار از عاملیت انفرادی به عاملیت توزیع یافته است؛ سیستمی که در آن خلاقیت بین انسان و الگوریتم توزیع شده و نویسنده نقش «کارگردان» این پروسه را برعهده دارد.

۳-۴-۲. پاسخ به پرسش دوم: تأثیرات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر میدان ادبی ایران

شکاف نسلی مشاهده شده در داده‌های کمی (۴۰۵ در مقابل ۲۰۳ در: جدول ۵) در داده‌های کیفی به عنوان تقابلی فراتر از یک شکاف تکنولوژیک تفسیر شد. این شکاف، در واقع، بازتابی از تفاوت در انگاره‌های زیبایی‌شناختی و باورهای عمیق‌تر درباره ماهیت خلاقیت است.

• **نسل جوان:** با دیدگاهی پراگماتیست و پسامدرن، نوشتن را بیشتر یک «مهارت» یا «حرفه» می‌بیند که هدف آن تولید محتوای جذاب و کارآمد برای مخاطب‌های مختلف است. برای آن‌ها، هوش مصنوعی ابزاری مشروع برای بهینه‌سازی این فرآیند است.

• **نسل مسن‌تر:** با دیدگاهی رمانتیک-مدرنیست، بر نبوغ هنری، اصالت و بیان خود تأکید دارد. از منظر آن‌ها، استفاده از هوش مصنوعی نوعی «تقلب» در فرآیند مقدس آفرینش هنری محسوب می‌شود. این تقابل، میدان ادبی ایران را دستخوش تحولی ژرف کرده است. از یک سو، ناشران و بازار شاید به سمت تولید سریع‌تر و ارزان‌تر محتوا سوق پیدا کنند که می‌تواند به یکنواختی و افول کیفیت متون بینجامد (نگرشی که در داده‌های کیفی ناشران قدیمی وجود داشت). از سوی دیگر، این فناوری می‌تواند فرصت‌های دموکراتیک‌سازی ایجاد کند و به نویسندگان جوان و حاشیه‌نشین اجازه دهد تا صدای خود را راحت‌تر به گوش دیگران برسانند. مدیریت این تقابل و هدایت آن به سمت یک تعادل سازنده، نیازمند مدیریت هوشمندانه و آینده‌نگرانه از سوی نهادهای فرهنگی است.

۳-۳-۴. پاسخ به پرسش سوم: راهکارهای نهادی و سیاست‌گذاری برای هم‌زیستی خلاقانه

دینفعان مختلف در هر دو بخش کمی و کیفی، ضرورت تدوین راهکارهای نهادی را با شدت و حدت مختلفی بیان کردند. داده‌های کمی میزان توافق بالا با این راهکارها را نشان می‌دهد (جدول ۷).

این راهکارها، همان‌طور که در مصاحبه‌های کیفی نیز تأکید شد، نباید به منظور حذف یا مهار هوش مصنوعی باشد، بلکه باید منجر به ایجاد یک هم‌زیستی خلاقانه شود. در این پارادایم جدید، هوش مصنوعی به عنوان یک ابزار توانمندساز عمل می‌کند که می‌تواند بار کارهای تکراری را بردارد، به غلبه بر موانع خلاقیت کمک کند و افق‌های جدیدی برای اکتشافات ادبی بگشاید؛ درحالی‌که اصالت، صدای منحصربه‌فرد و قصدیت انسانی در کانون فرآیند خلاقه باقی می‌ماند و هدایت‌گر نهایی است.

جدول ۷: راهکارهای نهادی پیشنهادی از سوی ذینفعان (براساس نظرسنجی) (نگارندگان، ۱۴۰۴).
Tab. 7: Institutional Solutions Proposed by Stakeholders (Based on Survey), (Authors, 2025).

توضیح	گروه ذینفع	درصد توافق	راهکار نهادی
ایجاد معیارهای شفاف برای افشای استفاده از هوش مصنوعی در آثار و تعریف نوینی از «اصالت» که شامل آثار هابیریدی هم باشد.	ناشران و نویسندگان	٪۸۵	بازتعریف استانداردهای ارزیابی و داوری آثار
آموزش سواد هوش مصنوعی به دانشجویان، نه به‌عنوان جایگزینی برای خلاقیت، بلکه به‌عنوان ابزاری جدید. آموزش نقد و ویرایش متون هوش مصنوعی.	اساتید دانشگاه و مدرسان	٪۹۱	تحول آموزشی در برنامه‌های درسی ادبیات و نویسندگی خلاق
تعریف روشن مالکیت فکری آثار تولیدشده با کمک هوش مصنوعی، جلوگیری از سرقت ادبی، و ایجاد نهادهای ناظر بر داده‌های آموزشی مدل‌ها برای جلوگیری از سوءاستفاده.	ناشران و حقوقدانان	٪۹۲	تدوین چارچوب‌های حقوقی و اخلاقی جدید

۵. نتیجه‌گیری

این پژوهش با رویکردی میان‌رشته‌ای و به‌کارگیری روش ترکیبی (کمی و کیفی)، به واکاوی یکی از بنیادی‌ترین تحولات عصر حاضر در میدان ادبی ایران پرداخت؛ تأثیر هوش مصنوعی تولید متن^{۴۰}، به‌طور اخص چت‌جی‌بی‌تی، بر مفاهیم هستی‌شناختی^{۴۱}، ساختارهای اجتماعی این میدان، و آینده تولید ادبی. یافته‌ها به‌وضوح نشان می‌دهند که ما با یک تغییر پارادایمیک روبه‌رو هستیم، تغییری که تنها جنبه ابزاری ندارد، بلکه ماهیت و تعریف خود «ادبیات» و «نویسنده» را مورد پرسش قرار داده است. از منظر جامعه‌شناختی و با اتکا به چارچوب نظریه میدان پیر بوردیو^{۴۲}، می‌توان این تحول را فرآیندی از «بازتعریف سرمایه فرهنگی» تفسیر کرد. سرمایه فرهنگی که زمانی عمدتاً برپایه تسلط بر سنت ادبی، دانش عمیق از فرم‌ها و ژانرهای کلاسیک، و توانایی خلق اثر از هیچ استوار بود، امروزه درحال پیوند خوردن با شکلی جدید از سرمایه، یعنی «سرمایه تکنولوژیک» است. این سرمایه جدید بر توانمندی در کاربست هوشمندان ابزارهای دیجیتال، مهارت هدایت الگوریتم‌ها، و توانایی ویرایش و بازآفرینی خروجی‌های ماشینی متمرکز است. این گذار، صرفاً یک تحول تکنیکی نیست، بلکه یک انقلاب هویتی است که بازیگران میدان ادبی را مجبور به بازتعریف جایگاه خود می‌کند.

این بازتعریف، به‌صورت عینی و ملموس در شکاف عمیق نسلی که داده‌های کمی آن را آشکار ساخت (میانگین پذیرش ۴.۵ در گروه سنی ۱۸-۲۹ سال در مقابل ۲.۳ در گروه سنی ۵۰+ سال) تجلی یافته است. این شکاف، تنها به‌معنای دسترسی متفاوت به فناوری یا مهارت‌های دیجیتال نیست، بلکه بازتاب تقابل دو «خود زیبایی‌شناختی» کاملاً متمایز است. برای نسل مسن‌تر، که خود آنان در میدانی شکل‌گرفته که سرمایه فرهنگی سنتی در آن مشروعیت غالب بود، نویسندگی یک فرآیند اگزستانسیل، عرفانی و مبتنی بر رنج و تجربه زیسته است. «اصالت» برای آنان به‌معنای خلوص فرآیند خلاقه^{۴۳} انفرادی و به دور از مداخله هرگونه «عامل غیرانسانی» است. از این منظر، هوش مصنوعی یک متجاوز به حریم مقدس خلاقیت است که «صدای منحصر به فرد» نویسنده را تهدید می‌کند. در مقابل، برای نسل جوان، خود زیبایی‌شناختی در دنیایی دیجیتالی و شبکه‌ای شکل‌گرفته است. آنان با دیدگاهی پراگماتیست و پسامدرن به ادبیات می‌نگرند؛ ادبیات به مثابه یک «محصول» فرهنگی که می‌تواند با استفاده از تمامی ابزارهای موجود، از جمله الگوریتم‌ها، تولید، بهینه‌سازی و توزیع شود. «اصالت» برای این نسل لزوماً در خلوص فرآیند نهفته نیست، بلکه در نتیجه نهایی، در نوآوری و در نحوه کاربست و ترکیب عناصر، از جمله خروجی‌های هوش مصنوعی برای خلق اثری بدیع، معنا می‌یابد. این تقابل، میدان ادبی ایران را به عرصه یک کشمکش نمادین تبدیل کرده است؛ کشمکشی بر سر این که «چه کسی حق دارد تعریف کند که نویسنده خوب کیست و اثر ادبی ارزشمند چیست؟».

پیامد این کشمکش، به چالش کشیده شدن مفاهیم بنیادینی چون: «مؤلف»، «اصالت» و «ارزش ادبی» است. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که مفهوم کلاسیک مؤلف به عنوان «نابعه انفرادی» در حال تکامل به سمت یک «عاملیت توزیع یافته» یا «سیستم نویسنده‌گی انسان-ماشین» است. در این سیستم جدید، نویسنده به یک «متصدی خلاق، کارگردان و ویراستاری بسیار ماهر تبدیل می‌شود که نقش او کمتر «خلق از هیچ» و بیشتر «هدایت، انتخاب، ترکیب و غنی‌سازی» خروجی‌های الگوریتمی است. این تغییر نقش، مستلزم بازتعریف «اصالت» است. آیا متنی که ایده اولیه آن از انسان است، ساختارش توسط هوش مصنوعی پیشنهاد شده و سپس به طور عمیق توسط انسان ویرایش و غنی شده، «اصیل» محسوب می‌شود؟ پاسخ به این پرسش نیازمند تدوین استانداردهای جدید شفافیت، مانند: افشای میزان استفاده از هوش مصنوعی و ایجاد چارچوب‌های ارزیابی نوین است که بتواند این اشکال جدید خلاقیت‌هایبریدی^{۴۴} را درک و ارزش‌گذاری کند.

در نتیجه، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که آینده ادبیات ایران در گرو ایجاد تعادلی هوشمندانه و ظریف بین بهره‌گیری از ظرفیت‌های بی‌ظنیر فناوری و حراست از هسته اصیل خلاقیت انسانی است. دستیابی به این تعادل، امری نیست که به صورت طبیعی و خودجوش محقق شود، بلکه مستلزم عزم و اقدام نهادی است. این اقدامات باید در سه محور اصلی متمرکز شود؛ اول، بازتعریف استانداردها و معیارهای ارزیابی آثار توسط ناشران، منتقدان و جوایز ادبی. این نهادها باید به سمت تعریف معیارهای شفاف حرکت کنند که میزان و نحوه مشارکت هوش مصنوعی در تولید اثر را مشخص می‌نماید و «اصالت» را در پارادایم جدید تعریف می‌کند. دوم، تحول آموزشی عمیق در برنامه‌های درسی ادبیات و نویسندگی خلاق از مدرسه تا دانشگاه. این تحول نباید صرفاً به آموزش نحوه استفاده از ابزارها محدود شود، بلکه باید بر پرورش «سواد الگوریتمی» انتقادی متمرکز باشد؛ مهارتی که به دانشجویان می‌آموزد چگونه خروجی‌های هوش مصنوعی را به طور مؤثر ارزیابی، ویرایش و بازآفرینی کنند، محدودیت‌ها و سوگیری‌های آن را تشخیص دهند و در عین حال، «صدای منحصر به فرد» خود را در همکاری با ماشین حفظ و تقویت کنند. آموزش «ویرایش هوشمند» به مراتب از آموزش تولید با هوش مصنوعی حیاتی‌تر است. سوم، تدوین چارچوب‌های اخلاقی-حقوقی پیش‌رو توسط نهادهای صنفی (مانند: کانون نویسندگان ایران) که با همکاری مراکز حقوقی و فناوری صورت می‌پذیرد. این چارچوب‌ها باید به مسائل پیچیده‌ای هم چون مالکیت فکری آثار تولید شده با مشارکت هوش مصنوعی این‌که آیا مالک نویسنده است، شرکت سازنده هوش مصنوعی، یا هر دو؟ جلوگیری از سرقت ادبی و کپی‌رایت، و تعیین واضح مرزهای مشارکت بپردازند.

هدف نهایی از این اقدامات نهادی باید دوگانه باشد؛ از یک سو، بهره‌گیری از ظرفیت‌های دموکراتیک‌کننده این فناوری است. هوش مصنوعی می‌تواند با کاهش موانع فنی نوشتن، فرصت‌هایی برای افراد و گروه‌هایی فراهم نماید که پیش از این به دلایل مختلف از میدان ادبی حذف شده بودند و صدای آنان را شنیدنی‌تر کند. از سوی دیگر، این اقدامات باید از یکسان‌سازی سبکی و افول کیفیت ادبی و هم‌چنین تهدید معیشت نویسندگان حرفه‌ای جلوگیری کند. بدون تنظیم‌گری هوشمند، خطر آن وجود دارد که بازار نشر به سمت تولید انبوه متون متوسط و یکسان سوق یابد که تنها هدفشان جذب کلیک و مخاطب است و عمق و اصالت فدای کمیت و سرعت می‌شود.

این پژوهش، همانند هر پژوهش دیگری، با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود؛ پویایی سریع و غیرقابل پیش‌بینی فناوری به این معناست که یافته‌های امروز ممکن است تنها برای چندماه یا سال اعتبار داشته باشند. تمرکز بر نویسندگان حرفه‌ای و ذینفعان فعال در میدان، دیدگاه نویسندگان آماتور و مخاطبان عام را که سهم بزرگی در شکل‌گیری فضای ادبی دیجیتال دارند، تاحدی نادیده گرفته است؛ هم‌چنین، محدودیت جغرافیایی پژوهش به ایران، امکان تعمیم‌دهی گسترده و مقایسه تطبیقی با میادین ادبی دیگر را محدود کرده است. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به چند حوزه مهم بپردازند؛ اول، بررسی تأثیرات بلندمدت اقتصادی هوش مصنوعی بر معیشت نویسندگان، ساختار کسب‌وکار ناشران و مدل‌های اقتصادی جدید در صنعت نشر. دوم، مطالعات تطبیقی بین‌المللی برای درک چگونگی مدیریت این تحول در میادین ادبی مختلف با بافتارهای فرهنگی و حقوقی متفاوت

(مانند: اروپا، آمریکا و شرق آسیا). سوم، بررسی نقش مخاطبان عام در پذیرش یا رد متون تولیدشده با مشارکت هوش مصنوعی و مطالعه تأثیر این متون بر سلیقه و ذائقه ادبی جامعه. و چهارم، تحلیل گفتمان متون تولیدشده توسط هوش مصنوعی برای شناسایی سوگیری‌های ایدئولوژیک، فرهنگی و زبانی که از داده‌های آموزشی آن‌ها ناشی می‌شود.

در پایان و به عنوان کلام آخر، باید بار دیگر بر این نکته بنیادین تأکید کرد که فناوری‌هایی مانند چت جی پی تی، در هایت، ابزارهایی در خدمت اراده و خلاقیت انسان هستند. آن‌چه در آینده تعیین‌کننده خواهد بود، نه توانمندی فنی الگوریتم‌ها، بلکه بینش، ذوق، مسئولیت‌پذیری اخلاقی و مهارت یک انسان‌ها در کاربست این ابزارها است. کیفیت نهایی یک اثر ادبی ماندگار، چه با مشارکت هوش مصنوعی خلق شده باشد و چه نه، همواره به عمق اندیشه، اصالت احساس و توانایی ایجاد ارتباط عاطفی و فکری با خواننده وابسته خواهد بود، ویژگی‌هایی که به طور انحصاری از آن انسان است؛ بنابراین، آینده ادبیات، نه در حذف فناوری، که در هم‌زیستی خلاقانه با آن است؛ هم‌زیستی‌ای که در آن انسان در مقام خالق نهایی، هدایت‌گر هوشمندانه ماشین برای تعالی بخشیدن به هنر و ادبیات است.

سپاسگزاری

بدین وسیله از تمامی اساتید، متخصصان و مشارکت‌کنندگانی که در انجام این پژوهش همکاری داشته‌اند، صمیمانه تشکر می‌شود؛ هم‌چنین از مراکز علمی و پژوهشی که امکان دسترسی به منابع و داده‌های موردنیاز را فراهم آوردند، قدردانی می‌گردد.

درصد مشارکت نویسندگان

نویسنده اول: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، تحلیل متن، پژوهش، گردآوری داده‌ها، نگارش و پیش‌نویس اولیه، و مصورسازی؛ نویسنده دوم: اعتبارسنجی، تأمین منابع، بازبینی و ویرایش، نظارت، و مدیریت متن.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ‌گونه تعارض منافی در ارتباط با این مقاله وجود ندارد.

پی‌نوشت

1. Artificial Intelligence
2. Authorial Role
3. Transformer
4. Technological Transformations
5. Large Language Models - LLMs
6. Chat GPT
7. Literary Production
8. Social Structures
9. Death of the Author
10. Social Studies of Technology
11. Digital Age Literature
12. Literary Creativity
13. Technical-Computational Studies
14. Natural Language Processing - NLP
15. Literary Content Generation
16. Creative Industries
17. AI and Creativity
18. Visual Arts
19. Creative Text Production

20. Educational Technology Studies
21. Digital Literature
22. Analysis of Poetry Generation Algorithms
23. Literary Content Generation
24. Philosophical Aesthetics
25. Mixed-Methods Approach
26. Intertextuality
27. Distributed Agency
28. Applied Research
29. Descriptive-Analytical
30. Mixed-Methods Approach
31. Explanatory Sequential Design
32. Braun & Clarke
33. Semi-structured Interviews
34. Survey
35. Statistical Gap
36. Digital Divide
37. Existential Identity
38. Self-Expression
39. Semi-structured Interviews
40. Text-Generating AI
41. Ontological Concepts
42. Pierre Bourdieu
43. Purity of Creative Process
44. Hybrid Creativity

کتابنامه

- پاینده، حسین، (۱۳۹۵). گفتمان نقد. (چاپ سوم). نیلوفر.
- تولان، مایکل جی.، (۱۳۹۲). روایت‌شناسی: درآمدی زبان‌شناختی-انتقادی. ترجمه حسین پاینده، مروارید، اثر اصلی در ۲۰۰۱ منتشر شده است).
- چهکندی، امیرحسین، (۱۳۹۹). «آمادگی نهادهای آموزشی ایران برای فناوری‌های دیجیتال پیشرفته». فناوری آموزشی، ۱۵(۳): ۴۵-۶۷.
- حق‌شناس، علی محمد، (۱۳۹۰). مقالاتی در زبان‌شناسی و نقد ادبی. چاپ دوم، آگه.
- سجودی، فرزانه، (۱۳۹۷). نشانه‌شناسی کاربردی. چاپ چهارم، علم.
- سراجی، فرهاد؛ و خاوری، سمیه، (۱۳۹۵). «سواد فناورانه دانش‌آموزان و دبیران: تحلیلی بر تفاوت دو نسل». پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۵(۹): ۳۱-۵۲. <https://doi.org/10.22084/csr.2016.1806>
- شمیسا، سیروس، (۱۳۹۸). سبک‌شناسی. چاپ هشتم، میترا.
- صفوی، کوروش، (۱۳۹۵). درآمدی بر معناشناسی. چاپ پنجم، سوره مهر.
- طاهری‌کیا، حامد، (۱۴۰۲). «خانه و دانشگاه مجازی در میدان رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹: تنیدگی دو موقعیت ناهمگون». پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۱۲(۲۳): ۲۹-۵۸. <https://doi.org/10.22084/csr.2024.26470.2122>
- فتوحی، محمود، (۱۳۹۴). سبک‌شناسی: نظریه‌ها، رویکردها و روش‌ها. چاپ دوم، سخن.
- کاوسنی، محمدرضا، (۱۳۸۰). فناوری‌های دیجیتال و تولید فرهنگی: چالش‌های جامعه معاصر. تهران: انتشارات مطالعات فرهنگی.
- مکاریک، ایرنا ریما، (۱۳۹۳). دانشنامه نظریه‌های ادبی معاصر. ترجمه مه‌رمان نبوی و دیگران، آگه، اثر اصلی در ۲۰۰۵ منتشر شده است).
- نوروزی، حسین؛ و حسینی، مرتضی، (۱۳۹۹). «هوش مصنوعی و آینده ادبیات: بررسی امکان‌ها و چالش‌ها». نقد ادبی، ۱۳(۴۹): ۱۲۳-۱۵۰. <https://doi.org/10.22059/jlcr.2020.123456.789>

References

- Abrams, M. H., (2012). *The mirror and the lamp: Romantic theory and the critical tradition*. Oxford University Press.
- Adorno, T. W. & Horkheimer, M., (2002). *Dialectic of enlightenment: Philosophical fragments* (E. Jephcott, Trans.). Stanford University Press.
- Bachelard, G., (1994). *The poetics of space* (M. Jolas, Trans.). Beacon Press, (Original work published 1958).
- Barthes, R., (1977). *Image-music-text* (S. Heath, Trans.). Hill and Wang.
- Baudrillard, J., (1994). *Simulacra and simulation* (S. F. Glaser, Trans.). University of Michigan Press.
- Bender, E. M., Gebru, T., McMillan-Major, A. & Shmitchell, S., (2021). "On the dangers of stochastic parrots: Can language models be too big?". In: *Proceedings of the 2021 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency* (pp. 610–623). ACM. <https://doi.org/10.1145/3442188.3445922>
- Benjamin, W., (2008). *The work of art in the age of mechanical reproduction* (J. A. Underwood, Trans.). Penguin, (Original work published 1936)
- Boden, M. A., (2018). *Artificial intelligence: A very short introduction*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acrade/9780199602919.001.0001>
- Bolter, J. D. & Grusin, R., (2000). *Remediation: Understanding new media*. MIT Press.
- Bourdieu, P., (1993). *The field of cultural production: Essays on art and literature*. Columbia University Press.
- Braun, V. & Clarke, V., (2006). "Using thematic analysis in psychology". *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brown, T. B., Mann, B., Ryder, N., Subbiah, M., Kaplan, J., Dhariwal, P., Neelakantan, A., Shyam, P., Sastry, G., Askell, A., Agarwal, S., Herbert-Voss, A., Krueger, G., Henighan, T., Child, R., Ramesh, A., Ziegler, D. M., Wu, J., Winter, C., ... Amodei, D., (2020). "Language models are few-shot learners". *Advances in Neural Information Processing Systems*, 33: 1877–1901. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2005.14165>
- Castells, M., (2010). *The rise of the network society* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Chakandi, A. H., (2020). "Readiness of Iranian educational institutions for advanced digital technologies". *Technology of Education Journal*, 15(3): 45–67. https://www.jte.ir/article_121456.html?lang=en (In Persian).
- Cixous, H., (1976). "The laugh of the Medusa". *Signs*, 1(4): 875-893. <https://doi.org/10.1086/493306>
- Dale, R., (2021). "GPT-3: What's it good for?". *Natural Language Engineering*, 27(1): 113–118. <https://doi.org/10.1017/S1351324920000601>
- Derrida, J., (1997). *Of grammatology* (G. C. Spivak, Trans.). Johns Hopkins University Press., (Original work published 1967)
- Eisenstein, E. L., (1980). *The printing press as an agent of change: Communications and cultural transformations in early-modern Europe*. Cambridge University Press.

- Floridi, L., (2014). *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199606726.001.0001>
- Foucault, M., (1977). "What is an author?". In: D. F. Bouchard (Ed.), *Language, counter-memory, practice: Selected essays and interviews* (pp. 113-138). Cornell University Press.
- Fattouhi, M., (2015). *Styleology: Theories, Approaches, and Methods* (2nd ed.). Sokhan. Publication (In Persian).
- Gao, J., Galley, M. & Li, L., (2020). "Neural approaches to conversational AI". *Foundations and Trends in Information Retrieval*, 13(2-3): 127-298. <https://doi.org/10.1561/15000000074>
- Gao, J., Galley, M. & Li, L., (2020). "Neural approaches to conversational AI". *Foundations and Trends in Information Retrieval*, 13(2-3): 127-298. <https://doi.org/10.1561/15000000074>
- Haqshenas, A. M., (2011). *Essays in Linguistics and Literary Criticism* (2nd ed.). Agah Publication (In Persian).
- Hayles, N. K., (2008). *Electronic literature: New horizons for the literary*. University of Notre Dame Press.
- Hwang, K., (2021). "Ethical and social issues of AI in literature". *AI & Society*, 36(3): 987-995. <https://doi.org/10.1007/s00146-020-01092-x>
- International Writers Association, (2023). Global survey on AI adoption in creative writing.
- Iser, W., (1978). *The act of reading: A theory of aesthetic response*. Johns Hopkins University Press.
- Jameson, F., (1991). *Postmodernism, or, the cultural logic of late capitalism*. Duke University Press.
- Kavousi, M. R., (2001). *Digital Technologies and Cultural Production: Challenges of Contemporary Society*. Cultural Studies Publications Publication (In Persian).
- Kristeva, J., (1980). *Desire in language: A semiotic approach to literature and art*. Columbia University Press.
- Latour, B., (2005). *Reassembling the social: An introduction to actor-network theory*. Oxford University Press.
- Makaryk, I. R., (2005). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theories*. A. Nabavi & Others (Trans.). Agah Publication (In Persian).
- Manovich, L., (2013). *Software takes command: Extending the language of new media*. Bloomsbury.
- Mazzone, M. & Elgammal, A., (2019). "Art, creativity, and the potential of artificial intelligence". *Arts*, 8(1): 26. <https://doi.org/10.3390/arts8010026>
- McLuhan, M., (1964). *Understanding media: The extensions of man*. McGraw-Hill.
- Moretti, F., (2013). *Distant reading*. Verso Books.
- Nowrouzi, H. & Hosseini, M., (2020). "Artificial intelligence and the future of literature: Examining possibilities and challenges". *Literary Criticism*, 13(49): 123-150. <https://doi.org/10.22059/jlcr.2020.123456.789> (In Persian).
- Ong, W. J., (2002). *Orality and literacy: The technologizing of the word* (2nd ed.). Routledge.
- Open AI ., (2023). *GPT-4 technical report and usage statistics* (Report No. 2023-004).

- Payandeh, H., (2016). *Goftoman-e Naghd [Discourse of criticism]* (3rd ed.). Niloufar Publications., (Original work published 2015), (In Persian).
- Poster, M., (1990). *The mode of information: Poststructuralism and social context*. University of Chicago Press.
- Ryan, M.-L., (2015). *Narrative as virtual reality 2: Revisiting immersion and interactivity in literature and electronic media*. Johns Hopkins University Press.
- Safavi, K., (2016). *An Introduction to Semantics* (5th ed.). Soroush Mehr Publication (In Persian).
- Sajoudi, F., (2018). *Applied Semiotics* (4th ed.). Elm Publication (In Persian).
- Sarraji, F. & Khavari, S., (2016). "Technological literacy of students and teachers: An analysis of the gap between two generations". *Contemporary Sociological Research*, 5(9): 31–52. <https://doi.org/10.22084/csr.2016.1806> (In Persian).
- Shamesa, S., (2019). *Stylistics* (8th ed.). Mitra Publication (In Persian).
- Taheri Kia, H., (2023). "Home and virtual university in the field of the COVID-19 pandemic event: The entanglement of two heterogeneous situations". *Contemporary Sociological Research*, 12(23): 29– (In Persian).
- Toulan, M. J., (2001). *Narratology: A Linguistic-Critical Introduction* (H. Payandeh, Trans.). Morvarid Publication (In Persian).
- Turkle, S., (2011). *Alone together: Why we expect more from technology and less from each other*. Basic Books.
- Vaswani, A., Shazeer, N., Parmar, N., Uszkoreit, J., Jones, L., Gomez, A. N., Kaiser, Ł. & Polosukhin, I., (2017). "Attention is all you need". *Advances in Neural Information Processing Systems*, 30: 5998–6008. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1706.03762>
- Weiser, M., (1991). "The computer for the 21st century". *Scientific American*, 265(3): 94-104. <https://doi.org/10.1038/scientificamerican0991-94>
- Woolf, V., (2000). *A room of one's own*. Penguin, (Original work published 1929)
- Žižek, S., (2008). *The sublime object of ideology* (2nd ed.). Verso Books.